

روایت حاج‌علی اکرام از اوج اختناق و اعدام علما در قفقاز / بخش اول

تحلیل جریان ریشه‌دار اسلامی در باکو و آذربایجان و تحولات اخیر نشان می‌دهد که مسلمانان آذری از رشد فکری و فرهنگی بی‌سابقه‌ای برخوردار گشته‌اند و سلسله مطالب ارائه شده، با هدف بازخوانی جریان اسلامی آذربایجان در دوره معاصر، ارائه می‌شود.

به گزارش آرآن نیوز- شناخت واقعی از جریان ریشه دار اسلامی در باکو و آذربایجان به جهت جلوگیری از تحریف تاریخ و بهره مندی از مشترکات فرهنگی آن سوی ارس، از اولویت های کارشناسان فرهنگی و ادبی قفقاز محسوب می‌شود.

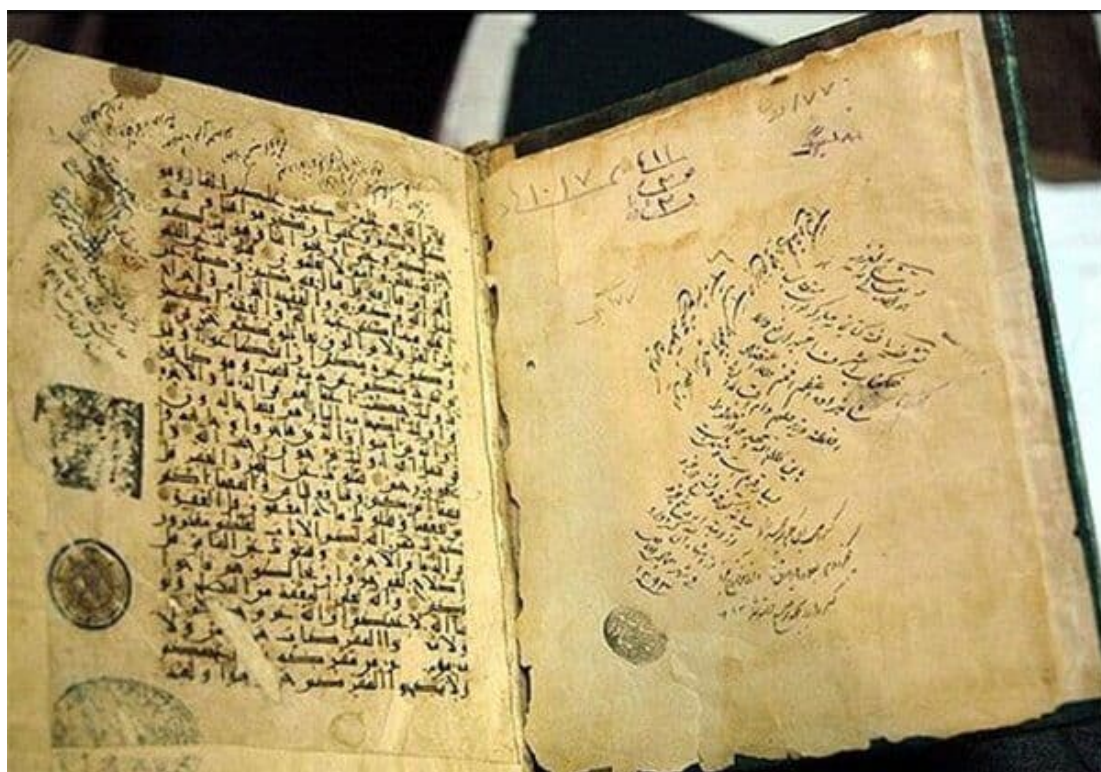
جریان هویت خواه شیعی یا همان خمینی چیلر جمهوری آذربایجان عموماً در حصر و فشار قرار دارد اما تحولات اخیر این کشور نشان داد که مسلمانان آذری از رشد فکری و فرهنگی بی سابقه ای برخوردار گشته اند.

به منظور آشنایی مختصر، سلسله مقالات خمینی چی لر به قلم مهدی نعلبندی و با هدف بازخوانی جریان اسلامی آذربایجان در دوره معاصر، ارائه می‌شود.

بخش اول این بازخوانی که برای اولین بار منتشر می‌شود، به شرح زیر است:

خمینی چی لر یک شبه و یک باره ظهور نکرد. این جریان برآیند سال ها ایستادگی در برابر دین ستیزی بود که علمای دین را تبعید کرد و مساجد را تعطیل. دین ستیزان حتی از اهانت به مساجد نیز کوتاه نیامدند. آیت الله شیخ عبدالغنی بادکوبه ای رهبر "جمعیة الدعوه الالهیه" را در سال ۱۹۳۱ به دار کشیدند و آیت الله سید محمد بادکوبه ای را راهی سبیری کردند.

شیخ عبدالغنی درس خوانده نجف بود و از شاگردان ملامحمد فاضل ایروانی و میرزا حبیب الله رشتی و مجتهدی مسلم.

شیخ عبدالغنی بادکوبه ای؛ شهید راه ذلت ناپذیری

علامه امینی در شَهْدَاءُ الْقَضِيَّةِ در باب دین ستیزی دهه ۳۰ میلادی و حیات شیخ بادکوبه می‌نویسد: "چون این جریان به قفقاز کشید، جمعی از روشن رأیان، از آن جمله همین شخصیت به مخالفت با آن برخاسته و در این راه از هیچ تهدید و آزاری نهراسیدند. سرانجام دستگیر شد و به زندان افتاد. پس از چهار سال و به سال ۱۳۵۰ قمری شهید گشت. شهید راه علم و عمل، قربانی پرهیز و پارسایی، جان باخته راه دلیری و ذلت ناپذیری، شهید راه افتخار و فضیلت، خدایش بی‌آمرزد. روحش شاد و راهش پررهرو باد".

و اما آیت الله سید محمد بادکوبه ای پس از سبیری آمد اردبیل و سپس تبریز و مسجدش در خیابان دارایی تبریز هنوز به نام او پابرجاست. آیت الله بادکوبه ای اهل مشهدآغا بود و در تبریز مشهور شد به "نونشون آقا"؛ چرا که "اونچون"؛ یا همان "نیه"؛ ی تبریزی‌ها در لهجه نارداران و مشهدآغا، تکیه کلام این

عالم تبعید کشیده با خدمات علمی و مبارزات سیاسی

علامه امینی باز در شهداء الفضیله در باب حیات آیت الله سید محمد بادکوبه ای می نویسد: «از خدمات علامه سید محمد یکی تأسیس دانش سرای دینی بود که تعداد زیادی دانشجو داشت و خود در آن تدریس می کرد و علی رغم حمله ضد دینی بلشویک ها رونق روز افزون یافت».

آقای بادکوبه ای هم طعم تبعید به سبیری را کشید و هم طعم تبعید به تبریز از اردبیل را. این عالم مبارز، هم از معترضین تصویب لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی بود و هم مدافع حقوق فلسطین و نامش زیر اعلامیه کمک به آوارگان مسلمان فلسطینی در کنار نام آیت الله سید ابوالفضل خسروشاهی، آیت الله سید مرتضی مستنبط غروی، آیت الله سید کاظم موسوی شبستری و آیت الله شهید سیدمحمدعلی قاضی طباطبایی. عالمی که در روز سی مرداد ۱۳۴۸ و ۲۱ آگوست ۱۹۶۹ دیده بر جهان فرو بست و در تبریز به خاک سپرده شد.

روایت حاج علی اکرام از اوج اختناق و اعدام علما

مرحوم حاج علی اکرام که بنیانگذار جریان خمینی چی لر در جمهوری آذربایجان است از دوران اختناق چنین می گوید: «در دوران سیاه استبداد و اختناق استالین، حوزه های علمی، مراکز مذهبی، مدارس دینی و مساجد مؤثر را برچیدند و به موزه، اداره، انبار و ... تبدیل کردند و عالمان آزاده و فقیهان بزرگ و مبارز را اعدام نمودند. سال ۱۹۳۷ میلادی اوج این قتل عام ها و اعدام و تصفیه حساب های سیاسی بود. از این نظر «سال ۳۷» در ادبیات سیاسی ما به عنوان نماد استبداد و قتل و غارت حکومتی و پایمال شدن مظلومان در آمده است».

و اما جمهوری آذربایجان؛ سرزمینی است در شمال رود ارس و جنوب رشته کوه های قفقاز. و این دیار شاید هم قافقاز باشد و همان قله قاف سیمرخ عطار با کوه هایی که دور دستی اش سبب شده در ادبیات ایرانی «قاف» نامیده شود. \

جمهوری شیعه قفقاز که در سال ۱۹۱۸ آذربایجان نامیده شد، در شرق قفقاز و غرب دریای خزر است. سفر به مشهد، قم، تبریز و نیز کربلاء، آرزوی هر آذربایجانی است. در دو سوی پایتخت جمهوری آذربایجان دو مسجد با شکوه قرار دارد که یکی در ورودی باکوست «بی بی هیبت» نام گرفته است، و دیگری در نارداران است که بیست کیلومتر بیشتر با باکو فاصله ندارد و مزار «رحیمه خاتون» و خواهر امام رضا علیه السلام را درخود دارد.

ناردارانی ها این حرم را «پیر» و «غریب خانیم» هم می نامند. حاج مایل علی اف برای حرم نارداران چنین سروده:

تانی ائتمیش اعتبار سنده امام ناموسونو
سن نجه بیئرسن اونو گوستریدی سبحان نارداران
سۆز - سوزو چکدیکده یازسام، خامه توتماز تعریفون
بیرجه آرزوم؛ گۆرمه بییم بو بیئری ویران نارداران
مادری اؤلموش اوشاق تک مایلی آغوشه آل
دویماسا سیزلاییب اولسون پیریشان نارداران

و گنجه نیز میزبان امامزاده ابراهیم بن محمد باقر علیهم السلام است. مجموعه ای مذهبی که تربیت آبی رنگ امامزاده در آن است و در زبان مردم به گنجه امامزاده سی، امامزاده
توربه سی، گۆی امامزاده، گۆی مسجد یا گۆی امام مشهور است.

ادامه دارد..

منبع : آناج؛